

Семенюк Марина
Здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Науковий керівник: **Гайбура Ю.А.**,
канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИТРАТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ефективність функціонування підприємства багато в чому залежить від економічно-грамотного використання усіх видів ресурсів, що зумовлює потребу поступового переходу до єдиної системи управління витратами. Перевагами впровадження такої системи є: забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції за рахунок більш низьких витрат та цін; наявність якісної та достовірної інформації про собівартість окремих видів продукції та їх позиції на ринку порівняно з продукцією інших виробників; надання об'єктивних даних для упорядкування бюджету підприємства; можливість оцінки діяльності кожного підрозділу підприємства з фінансовому вимірі; прийняття ефективних та обґрунтованих управлінських рішень.

Економічне розуміння витрат базується на проблемі обмеженості ресурсів і можливості їхнього альтернативного використання. Застосування ресурсів у одному виробничому процесі унеможливорює їхнє використання за іншим призначенням. Тому, вибір конкретних ресурсів для виробництва якогось товару означає неможливість виробництва альтернативного товару.

Економічні витрати будь-якого ресурсу, що застосовується у виробничому процесі, дорівнюють його цінності у найкращому з усіх можливих варіантів використання. У сучасних умовах українській економіці не вдалося розробити ефективного економічного механізму стимулювання економії витрат, що негативно позначається як на фінансових результатах діяльності окремих

суб'єктів господарювання, так і на фінансово-економічній ситуації у державі загалом.

Негативний вплив чинників на результати діяльності суб'єктів господарювання мають не тільки об'єктивні зовнішні економічні чинники, а й ті, які пов'язані з кризовою ситуацією в Україні. Комплексний, інтегрований підхід до управління витратами в системі стратегічного розвитку підприємства досі не отримав належного теоретичного й практичного обґрунтування. Вивчення економічної літератури показало, що різні аспекти управління витратами становлять інтерес для багатьох дослідників. Однак більшість учених розглядає управління витратами окремо від процесів розвитку підприємства. Економічне управління витратами підприємств потребує чіткого формулювання всього категорійного апарату, враховуючи всі позитивні аспекти і недоліки існуючих тлумачень.

Управління витратами – це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження.

Система управління витратами має функціональний та організаційний аспекти. Вона містить такі організаційні підсистеми: пошук і виявлення чинників економії ресурсів; нормування витрат ресурсів; планування витрат за їхніми видами; облік та аналіз витрат; стимулювання економії ресурсів і зниження витрат .

Витрати є основним обмежником прибутку і одночасно визначальним чинником, який впливає на обсяг пропозиції. Ефективність управління витратами має велике значення для підприємства, тому вивченню категорії "витрати" потрібно приділити особливу увагу. В економічній науці уже довго точиться дискусія щодо ідентичності категорій "витрати" і "затрати". Один із варіантів розмежування понять запропонував О. Шпикуля (табл. 1).

Автори А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило співвідносили витрати виробництва з процесом виробництва взагалі, а собівартість – з конкретним продуктом, завершеним виробництвом.

Ознаки розмежування категорій «витрати» і «затрати»

Витрати	Затрати
1. Вартісний показник.	1. Натурально-речовий показник.
2. Джерело: ресурси й активи.	2. Джерело: вартість одиниці ресурсів й активів, вкладених у виробництво.
3. Рівень: визначається технологією і організацією виробництва.	3. Рівень: визначається вартістю, ціною вхідних ресурсів
4. Вплив: продуктивність виробництва, конкурентоспроможність продукту.	4. Вплив: прибутковість бізнесу і цінова конкурентоспроможність товару.
5. Мінімізація: покращення техніко-технологічного оснащення й організації праці.	5. Мінімізація: оптимізація затрат і постачання ресурсів за прийнятними цінами

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Витрати виробництва вони розглядають як степінь сходження від абстрактного – вартості до конкретного – собівартості продукції, причому самі витрати, на його думку, є лише теоретичним поняттям, що характеризує процес відтворення з точки зору всього суспільства [2].

Перехід від управлінського аналізу витрат до стратегічного управління витратами є основним перспективним завданням підприємства. Дієвість системи багато в чому залежить від правильної регламентації обсягу інформації циркулюючої як по горизонталі, так і по вертикалі.

Він має, з одного боку, давати якомога повніші і достовірніші уявлення про процес формування виробничих витрат в той або інший часовий відрізок, на тому або іншому рівні управління і бути достатнім для ухвалення різних господарських рішень, на правлених, зокрема, на зниження витрат, іншого боку, така інформація повинна бути конкретною, містити обмежену кількість головних найбільш інформативних показників і бути максимально доступною

для сприйняття і оперативної обробки.

Управління витратами підприємства припускає системний підхід, тобто цілі підприємства можуть бути досягнуті тільки в результаті усвідомленої реалізації взаємозалежності основних функціональних місій підприємства.

Таким чином, формування системи управління витратами ґрунтується на розробці та впровадженні різноманітних способів класифікації й аналізу виробничих витрат. Виділення центрів відповідальності за витрати дає змогу організувати систему управління виробничими витратами, максимально наближену до організаційної структури підприємства з урахуванням специфічних особливостей підприємства на стадіях одержання, обробки аналітичної інформації та прийняття оперативних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Шпикуля, О. Г. Інститут витрат в економічній теорії і практиці. *Економічні науки. Сер. "Облік і фінанси"* : зб. наук. праць. Луцьк, 2008. Вип. 5(20), ч. 1. 367 с.
2. Турило, А. М., Кравчук, Ю. Б., Турило, А.А. Управління витратами підприємства : навч. посібн. Київ : Центр учбов. літ-ри, 2006. 120 с.
3. Крушельницька, О. В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах. *Вісник ЖДТУ*. 2010. № 1(51). С. 125–129.